

Zagadnienia na zaliczenie z Etyki:

1. Czyny są:

- etycznie dobre, etycznie złe lub etycznie obojętne

2. Definicja Etyki.

Etyka - jest filozoficzną dziedziną wiedzy. Jest to refleksja nad moralnością człowieka.

3. Kto jest ojcem Etyki?

Sokrates

4. Podział czynów człowieka przez Arystotelesa:

- Actus Humanus – Akt ludzki nie podlega ocenie etycznej

- Actus Huminis – Akt konkretnego człowieka, podlega ocenie etycznej, ale musi być świadomy i dobrowolny.

5. Jakie muszą być 2 cechy czynu żeby podlegał on ocenie etycznej?

- świadomy i dobrowolny

6. Opisać jeden z rodzajów aktu.

Według postępowania człowieka wyróżniamy akty:

- **Akty rozumne** – obejmują one wszystkie czyny człowieka, które pochodzą sprawczo od woli człowieka, wprowadzone do działania przez rozumne poznanie dobra, jako zamierzonego przez nią skutku.

- **Akty nierozumne** – są to te wszystkie czyny człowieka, na które nie ma wpływu rozum i wola człowieka.

- Akty zewnętrzne i akty wewnętrzne

- **Akt rozumny wolny** – rozumiemy tu taki czyn człowieka, w którym wola niekępowana przez przeszkody zewnętrzne ani niepoddana przymusowi działania przez prawa przyrody dokonuje określonego wyboru dobra spośród kilku poznanych możliwości działania. Mogą być 3 typy dokonywania wyborów:

a) wybór pomiędzy możliwością działania lub nie możliwością działania

b) możliwość dokonania wyboru pomiędzy dobrami krańcowo i całkowicie sobie przeciwnymi.

c) wybór pomiędzy dwoma dobrami gatunkowo różnymi.

Podział aktów wolnych:

- tzw. **Akty samorodne** oznacza to, że źródłem postępowania człowieka jest wola człowieka.
- Cała grupa **Aktów Nakazowych** są to wszystkie te akty, których źródłem są wszystkie inne władze człowieka działające pod wpływem nakazu ze strony woli.

Wyróżniamy Akty Nakazane:

- **wewnętrzne** są to takie akty gdzie wola wprawia w działanie wewnętrzne akty człowieka (wyobraźnia, pamięć)
- **zewewnętrzne** są to akty gdzie wola wprawia w działanie zewnętrzne człowieka (np. chcę iść na spacer)
- **Akt Spontaniczny** (odruch człowieka)
- **Akty w pełni świadome** – wszystkie te czyny człowieka, w których człowiek posiada pełną świadomość dobra, jako celu zamierzonego w działaniu.
- **Akty częściowo świadome**- są to akty, w których bądź wolność wyboru bądź też poznanie rozumowe celu, do którego człowiek dąży jest ograniczone przez działanie jakiejś przeszkody.

Podział na Akty Zamierzone:

- **Akty Aktualnie zamierzone** - są to te wszystkie czyny człowieka, którym towarzyszy świadoma intencja dokonania tego aktu (czynu), np. składanie przysięgi.
- **Akty Wirtualnie zamierzone** – są to takie akty człowieka gdzie istnieje nastawienie woli człowieka, który podjął świadomie decyzję spełniania danej czynności. Decyzji tej nie zmienił ta decyzja tkwi w podświadomości człowieka i mocą tej decyzji człowiek wykonuje pewne czynności, mimo, że w danym momencie sobie tego nie uświadamia.
- **Akt Habitualnie Zamierzone** – są to takie czyny, w których człowiek podjął w danym momencie decyzję, że czegoś dokona, decyzję tę człowiek nie odwoła, ale z czasem zapomniał o tej decyzji, jaką podjął (nie wywiera ona na niego żadnego wpływu), ale w wyniku podjęcia przez człowieka tej decyzji mogą spotkać człowieka skutki tej decyzji.

Podział na Akty Chcenia i Niechcenia:

- **Akty chcenia** są to wszystkie te akty gdzie człowiek jest w pełni przekonany, co chce zrobić.
- **Akty niechcenia** są to takie akty, w których zachodzi w człowieku pewien opór i odwrócenie się woli człowieka od konkretnego sposobu postępowania. Akty niechcenia dzielimy na:

* akty niechciane całkowicie są to takie akty, kiedy człowiek swoją całą siłą woli odwraca się od jakiegoś postępowania czy też przedmiotu

*akty postępowania połowicznego (nie chcę czegoś, ale jestem zmuszony)

* akty zachcenia są to wszystkie pragnienia człowieka, które mogą być dobre i normalnie wykonalne, ale dla tego konkretnego człowieka w danych warunkach, jakich się znajduje jest to nieosiągalne (czasowo lub trwale) np. chęć przepłynięcia dookoła świata, ale wiek nie pozwala.

7. Wymienić 2 typy przeszkód.

- **Przeszkody aktualne** – są to przeszkody, które działają w danym momencie, aktualnie pochodzi od łacińskiego słowa Artus.

- **Przeszkody habitualne** (łacińskie habitus-coś jest stałe) to te, które na trwale upośledzają odpowiedzialność człowieka za popełniony czyn.

Na przeszkody aktualne mają wpływ:

1. Niewiedza i ignorancja

Niewiedza oznacza brak należytego poznania wymaganego do dokonania etycznej oceny danego czynu. Bardzo często niewiedza związana jest z błędem, czyli fałszywym przekonaniem o danej sytuacji. Wyróżnia się 2 rodzaje niewiedzy:

*niewiedza pokonana jest to taki typ niewiedzy, którą człowiek może pokonać.

*niewiedza niepokonalna dzieli się na:

- niepokonalną fizycznie – polega na tym, że człowiek nawet w najmniejszym stopniu nie podejrzewa, że jego wiedza, co do jakiegoś przedmiotu lub czynu jest niewystarczająca.

- niepokonalną moralnie - jest to taki stan, w którym człowiek ma może jakąś wątpliwość, co do tego czynu, jego wiedza jest kompletna, nie ma 100% przekonania, co do posiadanej wiedzy na dany temat, ale całkowite poznanie tej wiedzy wiąże się z niewspółmiernie wielkimi trudnościami. Oznacza to taką sytuację, w której dotarcie do 100% wiedzy jest bardzo bardzo trudne i nie można tego pokonać.

Niewiedza zawiniona – jest to taka sytuacja, w której człowiek odznacza się niewiedzą na dany temat, ale jest on sam winien tego, że powstała w nim niewiedza.

Niewiedza niezawiniona – jest to taka sytuacja, w której człowiek odznacza się niewiedzą, ale oprócz tego, że ta niewiedza związana jest z jakimś zaniedbaniem z jego strony to równocześnie podjął on wszelkie możliwe starania celem zdobycia tej wiedzy.

Niewiedza z premedytacji – jest to taki typ niewiedzy, w której człowiek wie, że nie posiada dostatecznej wiedzy i z premedytacją nie robi nic, aby zdobyć wiedzę na dany temat.

2. Uczucia

Uczucia nie podlegają nigdy ocenie moralnej, ponieważ są obojętne etycznie!!!

Uczucia ze względu na swoją intensywność mogą ograniczyć lub znieść całkowicie odpowiedzialność człowieka za jego postępowanie.

3.Strach

Przez strach rozumiemy stan niepokoju odczuwany przez władze zmysłowe człowieka a spowodowany zagrożeniem ze strony zła trudnego do uniknięcia. Strach dzielimy na:

- strach lekki
- strach ciężki
- strach absolutnie ciężki
- strach związany z odpowiedzialnością człowieka
- strach pohamowany inaczej umiarkowany – w pierwszym momencie może spowodować wewnętrzne wzburzenie w człowieku, ale następnie człowiek może siłą woli zapanować. Taki strach nie wpływa na ocenę moralną postępowania człowieka.
- strach niepohamowany – w jakimś znacznym stopniu wola i rozum mogą zostać zahamowane i człowiek w jakimś stopniu lub całkowicie nie ponosi odpowiedzialności za dany czyn.

4.Przymus

Przymus inaczej gwałt(zadany woli człowieka) zachodzi wtedy, gdy dana osoba spełnia określoną czynność pod fizycznym naciskiem innej osoby, ale wbrew własnej woli. Wyróżnia się:

- przymus bezwzględny- zachodzi wtedy, kiedy człowiek wykazuje się wewnętrznym oporem woli w taki sposób, że brak jest w tym człowieku wewnętrznego przyzwolenia na daną czynność jak również stosuje on możliwe zewnętrzne środki oporu.
- przymus względny- jest to sytuacja, w której występuje tylko jeden z w/w czynników. Albo jest tylko zewnętrzny opór, ale wewnątrz człowiek zgadza się z tym, do czego jest zmuszony albo odwrotnie i wewnątrz się nie zgadza, ale nie stawia oporu.

Na Przeszkody habitualne mają wpływ:

1.Błędne opinie i uprzedzenia – są to silne przekonania umysłowe niezgodne z obiektywną prawdą moralną a ukształtowane w wyniku szeroko pojętego wychowania oraz w wyniku wpływów środowiska.

2.Wrodzone skłonności i nałogi – są to wrodzone bardzo często przekazywane genetycznie skłonności do jakiegoś postępowania.

Nałóg- człowiek pod wpływem chronicznego korzystania z czegoś (jakiejś używki) z własnej woli nie umie zrezygnować z tego.

3.Choroby i zaburzenia psychiczne – osoba zachowuje się niezgodnie z obowiązującymi zasadami na skutek choroby.

8. Obiektywne normy moralne.

Etyka przyjmuje i poszukuje przez swoją hierarchię, że istnieje obiektywna norma moralna.

Obiektywna norma moralna- jest to pewna norma w świetle, której dokonuje się oceny postępowania człowieka i wyznacza się pewne granice pomiędzy tym, co jest etycznie dobre a tym, co jest etycznie złe.

Subiektywna norma moralna jest zależna od przekonania człowieka, jest obiektywna w świetle jego postępowania dokonuje się oceny.

9. Opisz jedną z norm moralnych. (Sokrates, Platon)

Tę normę podał Sokrates. Pierwszą obiektywną normą moralną, jaka się pojawiła jest:

Intelektualizm moralny- jest to przekonanie, że człowiek rodzi się, jako tzw.tabula rasa (biała niezapisana tablica) i w procesie wychowania człowieka można nauczyć, co jest moralnie dobre a co jest moralnie złe.

Sokrates zakładał, iż koniecznym i wystarczającym warunkiem dobrego postępowania człowieka jest wiedza, którą utożsamiał ze swoiście rozumianą intuicją tego, co jest dobre, nazywał ją również mądrością.

Platon uważa najpierw, że tym, co istnieje w pełni realnie jest tzw., Plerona jest to rzeczywistość, w której istnieją idee (są to byty doskonałe) np. idea sprawiedliwości, idea dobra, idea prawdy itd. Idee te istnieją w pleronie w porządku schieraralizowanym. Najważniejsze są idee dobra, piękna i prawdy. Plerona emanuje i jej emanacją jest świat widzialny (rzeczywistość) ta, w której człowiek żyje.

Plerona- świat idealny, niewidzialny, ułożony w porządku, rzeczywistość idealna.

Emanacja-jest to pewne wydobywanie się czegoś.

Platon twierdził, że człowiek składa się z 2 składników: z czynnika materialnego, jakim jest ciało i z czynnika duchowego, jakim jest dusza. Człowiek poprzez to, że posiada element duchowy jest w stanie w jakiś sposób odnieść się do świata Plerona (to, co dostrzega może sobie w jakiś sposób wyobrazić np. przez zapach wyobraża sobie coś w wyobraźni).

Dobre etycznie jest to, co przybliży mnie do kontaktu z ideą piękna i dobra. Złe etycznie jest to, co oddziela mnie, utrudnia mi kontakt z ideą piękna i dobra. Człowiek ze światem idei może połączyć się całkowicie dopiero po śmierci. Ale człowiek za życia w jakiś sposób może połączyć się z dobrem i pięknem poprzez doświadczanie piękna łączy się z ideą piękna.

10.Eudajmonizm

Eudajmonizm Agatyczny – jest to nurt związany z eudajmonią (szczęście) jest to pogląd, który twierdzi, że dobre etycznie jest to, co sprzyja osiągnięciu przez człowieka szczęścia a złe etycznie jest to, co uniemożliwia osiągnięcie człowiekowi szczęścia.

Eudajmonizm jest poglądem związanym ze szczęściem.

Eudajmonizm Aretyczny, – według którego dobre etycznie jest to, co sprzyja człowiekowi w osiągnięciu cnót w stopniu najwyższym, natomiast złe jest to, co uniemożliwia człowiekowi osiągnięcie cnót.

Eudajmonizm Hedonistyczny – wedle tego nurtu dobre etycznie jest to, co powoduje, że człowiek osiąga (doświadcza) przyjemności. Złe etycznie będzie to, co uniemożliwia człowiekowi osiągnięcie przyjemności.

Eudajmonizm od Augustyna z Hippony zwany Eudajmonizmem Teologicznym- polega na tym, że największe szczęście i pełne spełnienie można osiągnąć tylko po spotkaniu z Bogiem. W świetle tego dobre etycznie jest tylko to, co sprzyja i prowadzi do kontaktu z Bogiem a złe jest to, co uniemożliwia lub przeszkadza w kontakcie z Bogiem.

11.Deontonizm

Deontonizm – jest to pogląd, który twierdzi, że dobre etycznie jest to, co jest zgodne z nakazem zewnętrznego autorytetu a złe etycznie to, co jest niezgodne z nakazem zewnętrznego autorytetu. Typy deontonizmu:

1)Typ deontomizm hetonomiczny- cechą jest to, że źródło nakazu moralnego znajduje się poza podmiotem.

a)teonomizm –źródłem nakazu moralnego jest jakaś siła wyższa (Bóg)

b) Pozytywizm etyczny – autorytetem wydającym nakazy moralne jest społeczeństwo

2) Typ deontomizm autonomiczny- źródłem nakazu moralnego jest sam podmiot. Może on prowadzić do tzw. Skrajnego indywidualizmu- pogląd wedle, którego każdy człowiek sam określa, co jest dobre a co złe. Człowiek jest odporny na różnego rodzaju sugestie płynące z otoczenia